Κυριακή ΙΒ' Λουκά: Ομιλία περί ευχαριστίας (Νικηφόρος Θεοτόκης, Αρχιεπίσκοπος Αστραχάν και Σταυρουπόλεως)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 18 Ιανουαρίου, 2013

Θεραπεία των δέκα λεπρών
(Λουκά ιζ' 12-19)

Αληθώς, ο Θεός είναι παντεξούσιος και πανυπερτέλειος, **ουδεμίαν ανάγκην έχει από τις ευχαριστίες και τα δώρα τού ανθρώπου** . «Ότι των αγαθών μου ου χρείαν έχεις»· έτσι έψαλλεν ενώπιον του Θεού ο προφητάναξ Δαυίδ. Οι άνθρωποι δεικνύουν την ευγνωμοσύνην τους είτε ευχαριστώντας με λόγια ή προσφέροντας δώρα προς τον ευεργέτην. Ο Θεός ουδεμίαν ανάγκην έχει από την ευχαριστίαν και την δοξολογίαν μας, επειδή είναι αυτοδόξαστος· η θεία φύσις αυτού έχει αφ' εαυτής άπειρον και ακατάπαυστον την δόξαν και την αίνεσιν. Ουδεμίαν ανάγκην έχει από την έμπρακτον, δηλαδή από την δια θυσιών και δώρων προσφερομένην σ' αυτόν ευχαριστίαν εφ' όσον είναι πνεύμα πανυπερτέλειον, δεν μετέχει ούτε απολαμβάνει καθόλου από τα σωματικά και υλικά πράγματα που του προσφέρονται.**Επειδή όμως και η δια λόγου και η δι' έργου προσφερομένη σ' αυτόν ευχαριστία είναι βέβαια ένδειξις διακριτικής και καλοδιαθέτου ψυχής, γι' αυτό την δέχεται ο Θεός ευμενώς**· δέχεται και τα λόγια και τα δώρα τού ευχαρίστου ανθρώπου για την ευγνωμοσύνην τής ψυχής του, διότι **η ευγνωμοσύνη** είναι αρετή μεγάλη· αυτήν ζητεί ο Θεός από εμάς, αυτή του είναι πολύ ευπρόσδεκτος και γι' αυτήν λαμβάνουμε εμείς πλούσιες τις ανταμοιβές του.

Μεγαλυτέρα από όλες τις αρετές είναι **η διάκρισις**· αυτή είναι το άλας που κάνει την κάθε αρετήν αρτίαν, την τελειοποιεί· **χωρίς αυτήν κάθε αρετή είναι ατελής και δύσμορφος**. Γι' αυτό και ο Θεός ώρισε λέγοντας· «Και παν δώρον θυσίας υμών αλί αλισθήσεται (πρέπει να αλατισθή)· ου διαπαύσετε άλας διαθήκης Κυρίου από θυσιασμάτων υμών επί παντός δώρου υμών προσοίσετε (θα προσφέρετε) άλας». **Όπου όμως υπάρχει η διάκρισις, εκεί και η ευγνωμοσύνη. Κανείς διακριτικός δεν είναι αχάριστος**· και κάθε αχάριστος είναι αδιάκριτος. Γι' αυτό βλέπουμε ότι η αρετή τής ευγνωμοσύνης κατοικεί στις ψυχές τών αγίων και δικαίων ανδρών.

Πρώτος από όλους τούς ανθρώπους τού κόσμου **ο δίκαιος Αβελ** επενόησε τρόπον, με τον οποίον έδειξε την προς τον Θεόν ευγνωμοσύνην του· αυτός εγνώρισε και καλώς διέκρινεν ότι ο Θεός τού έδωσε και το είναι και την ζωήν και όλα όσα είχε επάνω στην γη. Όθεν, επειδή είχεν αγαθήν και φιλοδίκαιον προαίρεσιν, ηθέλησε να ανταμείψη τον ευεργέτην του· εξέλεξε λοιπόν τα πρωτότοκα πρόβατά του και τα λιπαρά τους μέρη τα προσέφερε δώρο στον Θεόν. Πώς τα προσέφερε δεν εφανέρωσε η θεία Γραφή· επειδή όμως βλέπουμε ότι οι μετέπειτα άγιοι άνδρες, όσα προσέφεραν στον Θεόν τα κατέκαιαν επάνω στο θυσιαστήριον το οποίον είχαν οικοδομήσει οι ίδιοι, συμπεραίνουμε ότι και ο Αβελ αυτό το ίδιο έπραξε, και από εκείνον το παρέλαβαν οι μεταγενέστεροι. Και για να μην αμφιβάλλωμε περί του ότι τα δώρα του έγιναν ευπρόσδεκτα, η θεία Γραφή εσημείωσε το «επείδεν ο Θεός επί Αβελ και επί τοις δώροις αυτού». Αυτό σημαίνει ότι ο Θεός εδέχθη ευμενώς τα δώρα τού Αβελ και τον ευλόγησε. Με τα λόγια αυτά **εδίδαξε τους πάντες ότι δέχεται τα δώρα που του προσφέρονται από πίστι και ευλάβεια, επιβλέποντας στην διάκρισι, στην ευχάριστο διάθεσι και στην ευγνωμοσύνη τής καρδίας εκείνου που τα προσφέρει. Γι' αυτό και εμείς, όταν προς ευχαριστίαν τών ευεργεσιών τού Θεού προς εμάς του προσφέρωμε θυμιάματα, κηρία, έλαιον ή κάτι άλλο, δεν πρέπει καθόλου να αμφιβάλλωμε ότι δέχεται την ευγνωμοσύνην μας και προσβλέπει ευμενώς σ' εμάς και στα δώρα μας** , όπως προσέβλεψε στον Αβελ και στα δώρα του.

Μετά τον κατακλυσμό πρώτος **ο Νώε**, ο οποίος «εύρεν χάριν εναντίον Κυρίου τού Θεού», έδειξε την ευχαριστίαν του στον Θεόν, ο οποίος έσωσεν αυτόν και δι' αυτού όλο το γένος των ανθρώπων από τον αφανισμόν τού κατακλυσμού, στήνοντας θυσιαστήριον και προσφέροντας ολοκαυτώματα «από πάντων των κτηνών των καθαρών και από πάντων των πετεινών των καθαρών». Και για να φανερώση ο Θεός, ότι η ευγνωμοσύνη τού Νώε τού εφάνη πολύ αρεστή και ευπρόσδεκτος, πρώτα λέγει· «Και ωσφράνθη Κύριος ο Θεός οσμήν ευωδίας» και έπειτα προσθέτει· «Και ευλόγησεν ο Θεός τον Νώε και τους υιούς αυτού». Από αυτό μαθαίνουμε εμείς ότι**η αρετή τής ευγνωμοσύνης είναι πολύ ευάρεστος ενώπιον του Θεού** . Και αληθώς, **εκείνα που από ευγνωμοσύνην προσφέρονται στον Θεόν είναι απόδειξις και βεβαίωσις ότι πιστεύουμε και ομολογούμε πως αυτός μόνος είναι ο δημιουργός τής κτίσεως και προνοητής και ευεργέτης**· όθεν η προσφορά μας γίνεται λατρεία ψυχής, προσφερομένη στον Θεόν.

Μετά τον Νώε, **ο Πατριάρχης Αβραάμ** έστησε τρία θυσιαστήρια· το πρώτο στην υψηλήν δρυ τής Συχέμ, το δεύτερο στην Βαιθήλ για να ευχαριστήση τον Θεόν ο οποίος του υπεσχέθη την γην Χαναάν, και το τρίτο στην Χεβρών, όταν ήκουσε τον Θεό να του λέγη: «Και ποιήσω το σπέρμα σου ως την άμμον τής γης». Ομοίως και**ο Ισαάκ**, όταν ο Θεός τον επεβεβαίωσε για την υπόσχεσι που είχε δώσει στον Αβραάμ, λέγοντας· «και ευλογήσω σε και πληθυνώ το σπέρμα σου δι' Αβραάμ τον πατέρα σου», ευθύς προσέφερεν ευχαριστίαν στον Θεόν οικοδομώντας θυσιαστήριον «εν

φάραγγι Γεράρων». Το ίδιον έπραξε και **ο Πατριάρχης Ιακώβ**, όταν «εκτήσατο την μερίδα τού αγρού παρά Εμμώρ πατρός Συχέμ», όπου έστησε την σκηνήν του κατεσκεύασε δηλαδή «θυσιαστήριον εκεί και επεκαλέσατο τον Θεόν Ισραήλ», ο οποίος τον κατηξίωσε να αποκτήση γην και να στήση εκεί την σκηνήν του.

Μας επιβεβαιώνει δε η προς τον Πατριάρχην Ιακώβ προσταγή τού Θεού ότι αυτός **θέλει να γινώμεθα ευχάριστοι προς αυτόν και ζητεί την ένδειξι τής ευγνωμοσύνης μας**. Όταν ο Ιακώβ εφοβήθη την καταδρομή τού αδελφού του Ησαύ και έφευγε από τον οίκο τού πατέρα του, τότε του ενεφανίσθη ο Θεός και τον ενεθάρρυνε· «ιδού», είπεν, «εγώ ειμι μετά σου διαφυλάσσων σε εν τη οδώ πάση, ου (όπου) εάν πορευθής». Και ο Ιακώβ έδειξε τότε ευθύς την προς τον Θεόν ευγνωμοσύνην του· έστησε ένα λίθον ως στήλην και είπε: «Εάν επιστρέψη με ο Θεός μετ’ ειρήνης, ποιήσω τον λίθον τούτον θυσιαστήριον του Θεού»· όταν δε με την βοήθεια της θείας χάριτος, αφού έγινεν ευτυχής και πλούσιος, επέστρεψεν από την Μεσοποταμίαν, τότε ο Θεός τον προσέταξε να δείξη προς αυτόν την ευγνωμοσύνην που του χρεωστούσε· «Είπε δε ο Θεός τω Ιακώβ· αναστάς, ανάβηθι εις τον τόπον Βαιθήλ και οίκει εκεί, και ποίησον εκεί θυσιαστήριον τω Θεώ, τω οφθέντι σοι εν τω αποδιδράσκειν σε από προσώπου Ησαύ του αδελφού σου».

Βλέπουμε δε την αρετήν της ευγνωμοσύνης όχι μόνο στους πριν τον νόμον, αλλά και στους επί νόμου δικαίους· ευχάριστοι και αυτοί πάντοτε προς τον Θεόν, όπως και εκείνοι. Βλέπε τον **Μωϋσήν**· αυτός για την κατά του Αμαλήκ νίκην οικοδομεί θυσιαστήριον, το ονομάζει «Κύριος καταφυγή μου» και προσφέρει στον Θεόν την εύχαριστίαν του. Βλέπε τον **Ιησού τού Ναυή**· αυτός για την καταστροφήν τής Γαι οικοδομεί θυσιαστήριον στο όρος Γαιβάλ και ευχαριστεί τον Θεόν διότι τον ενίσχυσε κατά των εχθρών του. Βλέπε τον **Γεδεών** και τον **Σαμουήλ** ότι οικοδομούν θυσιαστήρια και προσφέρουν στον Θεόν την ευχαριστία τους· ο μεν Γεδεών επειδή απέστειλεν ο Θεός τον άγγελόν του προς αυτόν, ο δε Σαμουήλ επειδή τον ηξίωσε να οικοδομήση τον οίκον του στην Αρμαθαίμ, όπου ήταν και ο οίκος τού Κυρίου, δηλαδή η Κιβωτός τής Διαθήκης.

Εάν ανοίξωμε και της **Νέας Διαθήκης τα βιβλία**, βλέπουμε και εκεί την **αρετήν τής ευγνωμοσύνης** να υψώνεται στην τελειότητα που αρμόζει στον Θεό. Ο Σαμαρείτης τού σημερινού Ευαγγελίου ούτε θυσιαστήρια οικοδόμησε ούτε θυσίες ζώων ωλοκαύτωσε ούτε δώρα υλικά προσέφερε στον Ιησούν Χριστόν, τον ευεργέτην και ιατρόν του· **την καρδία και την ψυχή του προσέφερε**. Η καρδία του ησθάνθη την ευεργεσία και κατενύγη, όθεν «υπέστρεψε μετά φωνής μεγάλης δοξάζων τον Θεόν· η ψυχή του εγέμισε από ευγνωμοσύνην προς τον Ιησούν Χριστόν, όθεν «έπεσεν επί πρόσωπον παρά τους πόδας αυτού, ευχαριστών αυτώ»· η κατάνυξις και η ευγνωμοσύνη τού ήνοιξαν το στόμα και του εδίδαξαν τα λόγια τής ευχαριστίας. Και επειδή **η ευπρόσδεκτος στον Θεόν θυσία είναι η συντριβή τής καρδίας**, «θυσία τω Θεώ πνεύμα συντετριμμένον», ο Θεάνθρωπος εδέχθη την διά λόγου

ευχαριστίαν του ως θυμίαμα καθαρόν και ως ολοκαύτωσιν τελείαν. «Αναστάς, πορεύου», του είπε· «η πίστις σου σέσωκέ σε».

Ο **θεόπνευστος Απόστολος Παύλος**, **τόσην ευγνωμοσύνην έδειξε στον Θεόν που τον προσεκάλεσε και τον ανέδειξεν Απόστολο και κήρυκα του Ευαγγελίου, ώστε θεωρούσε χαράν τα υπέρ Χριστού παθήματα και προτιμούσε τον θάνατον και από την ιδίαν την ζωήν του**· αυτός λέγω, ο ουράνιος άνθρωπος, γράφοντας προς τους Θεσσαλονικείς, εδίδαξε τον κανόνα τής χρεωστουμένης από εμάς ευγνωμοσύνης προς τον Θεόν: «εν παντί», είπεν, «ευχαριστείτε· τούτο γαρ θέλημα Θεού εν Χριστώ Ιησού (όταν είστε ενωμένοι με αυτόν) εις υμάς». Αυτό σημαίνει ότι **σε κάθε περίστασι, σε κάθε έργο, σε όλα όσα μας συμβαίνουν είτε χαροποιά είτε λυπηρά, είτε υγεία είτε ασθένεια, είτε ευτυχία είτε θάνατος, πρέπει να προσφέρωμε την ευχαριστία στον Θεόν· σε όποια κατάστασι και αν ευρισκώμεθα πρέπει να ευχαριστούμε τον Θεόν, διότι τούτο θέλει αυτός, ο των όλων Θεός** · «τούτο γαρ θέλημα Θεού εν Χριστώ Ιησού εις υμάς».

Αλλά πώς ημπορεί, λέγεις, ο άνθρωπος, όταν τον βασανίζη οδυνηροτάτη ασθένεια ή τον καταλαμβάνη θλιβερωτάτη συμφορά, να φανή ευγνώμων στον Θεόν; τότε φεύγει η υπομονή, τότε έρχεται ο γογγυσμός, τότε ο άνθρωπος κινδυνεύει να πέση στον όλεθρο της βλασφημίας. Όταν υγιαίνω, όταν ευτυχώ, όταν ευεργετώμαι, έχω κάθε λόγο που με πείθει να γίνωμαι ευγνώμων και να προσφέρω ευχαριστίαν αλλ' όταν βασανίζωμαι και πάσχω και μαστίζωμαι, τότε ποίαν θέσιν έχει η ευγνωμοσύνη; Αυτή λοιπόν η διδασκαλία τού Αποστόλου «εν παντί ευχαριστείτε», φαίνεται ότι δεν έχει λόγο και είναι δυσκατόρθωτος.

Σφάλλεις, αδελφέ· η διδασκαλία τού Παύλου έχει λόγον μέγα και ισχυρόν. Όχι μόνον η ευεργεσία, αλλά και αυτή η ίδια η τιμωρία τού Θεού ευεργεσία είναι· αυτή μας φέρει την ενθύμησι του Θεού· «Κύριε, εν θλίψει εμνήσθημέν σου»· όταν πάσχωμε, τότε ενθυμούμεθα τον Θεόν. Έτσι η τιμωρία ανοίγει τα ώτα τού ανθρώπου, ώστε ούτε απειθεί ούτε αντιλέγει· «Η παιδεία Κυρίου ανοίγει μου τα ώτα, εγώ δε ουκ απειθώ ουδέ αντιλέγω».**Αυτή παρακαλεί τον αμαρτωλόν και τον προτρέπει προς μετάνοιαν** «η ράβδος σου και η βακτηρία σου, αυταί με παρεκάλεσαν (με παρηγόρησαν)». Αυτή δεικνύει ότι ο Θεός τον μεν δίκαιον αγαπά, του δε αμαρτωλού δέχεται την μετάνοιαν «ον αγαπά Κύριος παιδεύει, μαστιγοί δε πάντα υιόν, ον παραδέχεται». **Οι τιμωρίες τού Θεού είναι τα όργανα και τα μέσα και οι τρόποι, με τους οποίους ο Θεός τους μεν δικαίους στηρίζει στην αρετήν, τους δε αμαρτωλούς καλεί σε μετάνοια.** Εάν λοιπόν ο πατέρας σου άλλοτε μεν σε επαίδευε, για να μείνης στερεός στην εργασία των καλών έργων, άλλοτε δε σε ερράβδιζε, για να αποκόψης τις

πονηρές σου πράξεις, άραγε συ δεν είχες χρέος να ευχαριστής νύκτα και ημέρα τον επίγειον πατέρα σου για την προς σε αγάπην του και την φροντίδα και την επιμέλειαν; Αυτό κάνει ο Πατήρ σου ο επουράνιος· **σε παιδεύει, για να στηριχθής στην αρετήν** όπως τον Ιώβ, σε μαστίζει για να επιστρέψης από την αμαρτίαν όπως τον Μανασσή· και σύ λέγεις ότι, όταν σε παιδεύη, δεν έχεις χρέος να προσφέρης σ' αύτόν την ευχαριστίαν;

Ο ιατρός, όταν σε ποτίζη το καθάρσιον, πικραίνει το στόμα σου, καταταράσσει την κοιλία σου, σου προξενεί ναυτίαν και αηδίαν ο χειρουργός, όταν ιδή ότι είναι ανάγκη, καίει το εφθαρμένο κρέας τής πληγής και κόπτει τα μέλη σου που έχουν υποστή σήψι· και όμως εσύ και στον ιατρό σου και στον χειρουργό σου προσφέρεις μύριες ευχαριστίες και του γεμίζεις τα χέρια με χρυσό και αργύριον και έπειτα λέγεις, ποιός λόγος με πείθει να φανώ ευχάριστος στον Θεόν, όταν με παιδεύη; **Αυτός με την θλίψι καθαρίζει την ψυχή σου και με την μάστιγα θεραπεύει τις πληγές της, για δε την πρόσκαιρο τιμωρία σού χαρίζει Βασιλείαν αιώνιον· έπειτα λέγεις ότι η αποστολική διδασκαλία δεν έχει λόγο;** τα φρονήματά σου δεν έχουν λόγο· θα το αναγνωρίσης όταν τα εξετάσης αυτά καθώς πρέπει. **Ο Θεός εξ ίσου σε ευεργετεί και όταν σε πλουτίζη και όταν σε πτωχίζη· και όταν σε οδηγή υψηλά και όταν σε οδηγή χαμηλά· και όταν σε περιποιήται με την υγιεία και όταν σε μαστίζη με την ασθένεια· πάντοτε και σε κάθε περίστασιν εκχέει επάνω σου τις θείες του ευεργεσίες· όθεν είναι πρέπον πάντοτε και για κάθε τι να του προσφέρης την ευχαριστία. Και ότι η διδασκαλία αυτή δεν είναι δυσκατόρθωτος, το απέδειξαν πολλοί άνδρες δίκαιοι και άγιοι,** περισσότερον δε από όλους τους ανθρώπους ο πολύαθλος Ιώβ. Αυτός εδείκνυε την ευγνωμοσύνη του προς τον Θεόν, όχι μόνον όταν απελάμβανε κάθε ευτυχία, προσφέροντας σ' αυτόν θυσίες όλες τις ημέρες, αλλά και μέσα στις φοβερές δυστυχίες, δηλαδή στην ατεκνία, στην εσχάτη πτωχεία, στις πληγές και στην οδυνηροτάτην ασθένειαν εφώναζε μεγαλοφώνως· «Ως τω Κυρίω έδοξεν (εφάνη σκόπιμον), ούτω και εγένετο»· μέσα, λέγω, σε τέτοιες αιφνίδιες, αλλεπάλληλες και ανεπανάληπτες συμφορές και θλίψεις, ευχαριστούσε και δοξολογούσε και ευλογούσε τον Θεόν, κραυγάζοντας· «Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον». Εφάνη εξ ίσου ευχάριστος στον Θεόν και πολύτεκνος και άτεκνος, και υπέρπλουτος και πάμπτωχος, και υγιής και ασθενέστατος και χαιρόμενος και θλιβόμενος, και πανευτυχής και δυστυχέστατος.

(18^{ος} αι. – Κυριακοδρόμιον, σελ. 503. «Πατερικόν Κυριακοδρόμιον», σελ. 411, Ιερόν Κελλίον Αγίου Νικολάου Μπουραζέρη, Αγιον Όρος)

ΣΧΕΤΙΚΟ:

Κυριακή ΙΒ' Λουκά: Θεραπεία των δέκα λεπρών - Ομιλία περί Ευχαριστίας (Αγ. Νικόδημος Αγιορείτης)